

Sygn. akt II USK 718/21

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania K. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Poznaniu
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 1170/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 25 maja 2021 r. oddalił apelację K. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 11 lipca 2019 r., oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu z dnia 19 września 2018 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wobec nieudowodnienia co najmniej 15 lat wykonywania takiej pracy.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej ubezpieczona zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 22 § 1¹ w związku art. 22 § 1 k.p., przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnej kwalifikacji stosunku

prawnego, który łączył skarżącą i jej pracodawcę - „S.” sp. z o.o. po dniu 31 maja 1998 r., jako stosunku cywilnoprawnego, podczas gdy właściwe zastosowanie wskazanych przepisów nakazuje uznać, że po tej dacie skarżąca nadal pozostawała w stosunku pracy; 2) § 2 ust. 1 w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zwanego dalej: „rozporządzeniem”) w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (zwanej dalej: „ustawą emerytalną”) w związku z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że do okresu pracy w szczególnych warunkach nie zalicza się okresu urlopu wychowawczego, przypadającego w przypadku skarżącej od dnia 9 kwietnia 1985 r. do dnia 9 października 1986 r.; 3) § 2 ust. 1 w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, przez jego błędną wykładnię nieuwzględniającą przy interpretacji tych przepisów treści Konstytucji, a mianowicie art. 178 ust. 1 i art. 32 ust. 1 w związku z art. 33 w związku z art. 67 ust. 1 oraz nieuwzględniającą treści prawa Unii Europejskiej, a mianowicie art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 4 i 5 dyrektywy Rady 79/7/EWG z dnia 19 grudnia 1978 r. w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego (zwanej dalej: „Dyrektywą”), polegającą na przyjęciu, że okres pozostawania w stosunku pracy w szczególnych warunkach w wymiarze połowy etatu i faktyczne wykonywanie tej pracy w tym wymiarze w ogóle nie podlega zaliczeniu na poczet okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniającego do nabycia rekompensaty za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach i w konsekwencji przyjęciu, że okres, w którym skarżąca pracowała w szczególnych warunkach w wymiarze połowy etatu (tj. okres od 10 października 1986 r. do 30 czerwca 1989 r.), w ogóle nie podlega zaliczeniu na poczet pracy w szczególnych warunkach.

Z powołaniem na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu, a także o zasądzenie od organu rentowego na

rzecz wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na wystąpienie w sprawie dwóch istotnych zagadnień prawnych. Zagadnienia te dotyczą sposobu liczenia okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach w przypadku rodzica (w niniejszej sprawie matki), który w związku z urodzeniem, a następnie opieką nad dzieckiem (w pierwszych trzech latach jego życia) korzysta z urlopu wychowawczego oraz możliwości pracy w niepełnym wymiarze (na pół etatu).

Występujące w niniejszej sprawie istotne zagadnienia prawne można przedstawić w formie następujących pytań:

1) Czy okres pozostawania na urlopie wychowawczym w trakcie stosunku pracy w szczególnych warunkach podlega zaliczeniu na poczet okresu pracy w szczególnych warunkach uprawniającego do nabycia rekompensaty za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach?

2) Czy okres pozostawania w stosunku pracy w szczególnych warunkach w wymiarze niepełnego etatu i faktyczne wykonywanie tej pracy w tym wymiarze podlega proporcjonalnemu zaliczeniu na poczet okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniającego do nabycia rekompensaty za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach?

Niezależnie od występowania w sprawie tych obiektywnie istotnych zagadnień prawnych, niniejsza skarga, w ocenie skarżącej, powinna zostać przyjęta do rozpoznania również ze względu na jej oczywistą zasadność w zakresie, w jakim dotyczy ona niewłaściwego zastosowania art. 22 § 1¹ w związku z art. 22 § 1 k.p., polegającego na błędnej kwalifikacji prawnej stosunku prawnego, jaki łączył skarżącą z jej wieloletnim pracodawcą po dniu 31 maja 1998 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne - w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości - musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy

ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”. Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Z kolei powołanie się w skardze kasacyjnej na jej oczywistą zasadność wymaga od skarżącego zawarcia w motywach wniosku wyводу prawnego wyjaśniającego, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawienia argument na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z

dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne i wątpliwości na tle powołanych przepisów zostały już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W wyroku z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17 (OSNP 2019 nr 2, poz. 23), Sąd Najwyższy podkreślił, że ustawa o emeryturach pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r., co do zasady określa reguły nabycia prawa do emerytury pomostowej z uwzględnieniem bardziej rygorystycznych kryteriów od tych, które obowiązywały na podstawie wcześniej obowiązujących przepisów (ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Wynika to choćby z zawężenia katalogu prac uznawanych obecnie za prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dla tych ubezpieczonych, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej i którzy utracili równocześnie prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ustawa o emeryturach pomostowych przewiduje prawo do rekompensaty, które uregulowano w art. 2 pkt 5 (ustawowa definicja rekompensaty) oraz w art. 21-23 określających przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia oraz zasady jego ustalania.

Zgodnie z jej ustawową definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Potwierdzeniem tej tezy

jest wykładnia art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych (celowościowych). Celem tego przepisu jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi on dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych.

Prawo do rekompensaty zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1340 ze zm.) przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat i nie nabył prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 listopada 2019 r., II UK 130/18 (OSNP 2020 nr 11, poz. 127) wskazał, że art. 32 ust. 1 ustawy emeryturach i rentach z FUS wprowadza - jako kryterium dyferencjacji wieku emerytalnego określonego w art. 27 tegoż aktu - rodzaj wykonywanej pracy (to jest szczególne warunki, w jakich jest ona świadczona lub szczególny jej charakter). Wprawdzie ust. 2 powołanego artykułu zawiera definicję pojęcia pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, że jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia, to jednak uregulowania omawianego artykułu nie precyzują szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku. Artykuł 32 ust. 4 ustawy odsyła w tej materii do dotychczasowych przepisów, którymi są przepisy rangi ustawy lub wydane na mocy delegacji ustawowej (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 243). Aktem prawnym normującym tę problematykę jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Jak zauważył Trybunał

Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 czerwca 2004 r., P 17/03 (OTK-A 2004 nr 6, poz. 57), odesłanie to powinno być odczytywane jako kierujące do rozporządzenia w zakresie, w jakim chodzi o ustalenie kwestii wskazanych w art. 32 ust. 4 ustawy, to jest wieku emerytalnego, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 tego artykułu przysługuje prawo do emerytury.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Decydujące znaczenie w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazach A lub B stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do niego.

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że przewidziane w art. 32 ust 1 w związku z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego

2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022). Skoro art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. uznają za pracę w szczególnych warunkach wyłącznie zatrudnienie przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, to oznacza to, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne (okresowe), a nie stałe świadczenie pracy w warunkach narażających na szybszą utratę zdolności do zarabkowania wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07 i z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez osiem godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy na zajmowanym stanowisku) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 i dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2013 r., I UK 561/12, LEX nr 1324260 podkreślił, że wymóg okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze winien odnosić się do okresu faktycznego wykonywania takiej pracy, z pominięciem okresów wyłącznie formalnego pozostawania w zatrudnieniu, w których pracownik - zgodnie z treścią łączącego go z pracodawcą

stosunku pracy - zajmuje stanowisko, z którym łączy się wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lecz w rzeczywistości pracy tej nie wykonuje, a tym samym nie jest narażony na uciążliwość związaną z warunkami lub charakterem pracy. Okres niewykonywania pracy nie wpływa zatem na szybszą utratę zdolności pracownika do zarabkowania. Skoro przez pracę w szczególnych warunkach rozumie się wykonywanie takiej pracy, a nie pozostawanie w stosunku pracy, to nie ma podstaw do zaliczenia urlopu wychowawczego do okresu pracy w szczególnych warunkach, skoro pracownik w czasie tego urlopu jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w takich, to jest szczególnych, warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2006 r., I UK 338/05, LEX nr 375608 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2008 r., I UK 1/08, LEX nr 829086). Trafny i utrwalony jest pogląd, że okresu urlopu wychowawczego nie wlicza się do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2022 r., II USKP 157/21, LEX nr 3362567; z dnia 6 czerwca 2006 r., I UK 338/05, LEX nr 375608; z dnia 23 kwietnia 2013 r., I UK 561/12, LEX nr 1324260 i z dnia 24 października 2013 r., II UK 127/13, OSNP 2015 nr 1, poz. 14 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2008 r., I UK 1/08, LEX nr 829086; por. też uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2020 r., III UZP 3/20, OSNP 2021 nr 3, poz. 29, a w literaturze K. Niedzielska: Analiza uprawnień nauczycieli do wcześniejszej emerytury (w:) Problemy Nauk Prawnych, Tom 9, pod red. K. Pujer, Wrocław 2018, s. 45).

W ocenie Sądu Najwyższego, nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował taki właśnie kierunek wykładni powołanych wyżej przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny uznał, że nie było podstaw do zaliczenia okresu urlopu wychowawczego, z którego wnioskodawczynie korzystała podczas zatrudnienia, do okresu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ za pracę w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze uważa się jedynie pracę, która jest faktyczne wykonywanie w takich warunkach, a wnioskodawczynie w okresie tym w ogóle nie świadczyła pracy. Prawo do rekompensaty przysługuje za okres pracy w warunkach szczególnych, która jest faktycznie wykonywana stale i to

w pełnym wymiarze czasu pracy, zatem formalne pozostawanie w stosunku pracy nie jest wystarczającym argumentem za ujmowaniem (doliczaniem) do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu niewykonywania pracy w czasie korzystania z urlopu wychowawczego. Przywilej emerytalny wynikał wszak ze szczególnych (szkodliwych i uciążliwych) warunków pracy - art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odnosząc się natomiast do nieuwzględnienia przez Sąd pierwszej instancji okresu, w którym odwołująca się pracowała w wymiarze połowy etatu, Sąd odwoławczy stwierdził, że praca ta nie spełnia kryteriów pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak wypełnienia przesłanki świadczenia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Przy ustaleniu prawa do rekompensaty, podstawowym warunkiem jest wykonywanie pracy w szczególnych warunkach rozumianej jako praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy. Szczególne wymagania do ustalenia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu szkodliwego zatrudnienia stale i w pełnym rozmiarze czasu pracy są równe dla wszystkich w taki sposób i na takich warunkach zatrudnionych, co nie narusza konstytucyjnej ani kodeksowej zasady równego traktowania ani równych praw z tytułu wykonywania takiego zatrudnienia (uzasadnienie wyroku s. 13-15).

Sąd Najwyższy stoi również na stanowisku, że wniesiona w niniejszej sprawie skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną. W tym zakresie skarżąca neguje przyjętą przez Sąd odwoławczy ocenę, że wnioskodawczyni po zwolnienia jej z pracy w S. sp. z o.o. podjęła samodzielną decyzję o rozpoczęciu działalności gospodarczej i nie pozostawała w stosunku pracy ze spółką. Tymczasem z materiału dowodowego wynikało, że S. sp. z o.o. zwolniła wszystkich techników dentystycznych ortodonta i nikt - poza odwołującą się oraz jeszcze jedną zwolnioną osobą - nie zdecydował się na formę współpracy ze spółką, podejmując samodzielną działalność gospodarczą. Zatem nie można zaprzeczyć, że odwołująca się dokonała samodzielnego wyboru, decydując się dobrowolnie na rozpoczęcie działalności gospodarczej i podejmując dalszą współpracę ze spółką, ale na zasadach wynikających już z prowadzonej

działalności. Między stronami nie istniała bezpośrednia podległość służbowa, a zlecone zadania były wykonywane w oparciu o umowę cywilnoprawną. Ponadto, odwołująca się, poza S. sp. z o.o., współpracowała także z innymi firmami. Sama zeznając przyznała, że przeszła na własny rozrachunek. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie podlega zaś zaliczeniu okres świadczenia pracy w ramach wykonywania działalności gospodarczej. Z przepisów art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynika, że świadczenia w nich określone przysługują tylko pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy i stale przy pracach wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. W tej sytuacji, w ocenie Sądu drugiej instancji, wykonywana przez K. S. praca na stanowisku technika dentystycznego ortodonta w czasie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, nawet jeśli jest wymieniona jako praca w szczególnych warunkach czy szczególnym charakterze w cytowanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., nie byłaby uznana za pracę o takim charakterze. Do przyznania rekompensaty niezbędne jest wykonywanie pracy w szczególnych warunkach przez 15 lat tylko w okresie zawartej umowy o pracę, czyli będąc pracownikiem. Takiego warunku wnioskodawczyni nie spełniła, dlatego nie może nabyć prawa do rekompensaty. (uzasadnienie wyroku s. 10-13).

W konsekwencji, nie można uznać, że doszło w sprawie do rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, skoro Sąd Apelacyjny przy ferowaniu zaskarżonego wyroku uwzględnił ugruntowane orzecznictwo, z którego wynika, iż prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego przysługuje jedynie osobom wykonującym prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w ramach pracowniczego zatrudnienia (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 lutego 2004 r., II UK 246/03, OSNP 2004 nr 20, poz. 358; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 142/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 272; z dnia 29 czerwca

2005 r., I UK 300/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 94 i z dnia 8 maja 2008 r., I UK 354/07, MPP 2008 nr 10).

Mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny, trzeba stwierdzić, że Sąd drugiej instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego, gdyż dokonał ich prawidłowej subsumcji do ustalonego stanu faktycznego, przyjmując, iż wnioskodawczyni nie spełniła przesłanek uprawniających ją do przyznania rekompensaty zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Subiektywne przekonanie skarżącej o słuszności swoich racji jest niewystarczające dla wykazania tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jaką jest jej oczywista zasadność, ponieważ pojęcie to mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z powinnością wskazania zarówno przepisów, które zostały naruszone, jak i takiego ich naruszenia, które będzie zauważalne bez wgłębiania się w tekst przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.